

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики

 / А.М. Мамедов /
4 вересня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"СОЦІОЛОГІЯ МІСТА"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
052	052 «Політологія»
	назва спеціалізації
	«Політичний менеджмент»

Розробник(и):

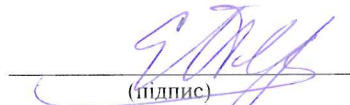
Яхно О.О., к.політ.н.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права

протокол № 1 від 31 серпня 2020 року

завідувач кафедри

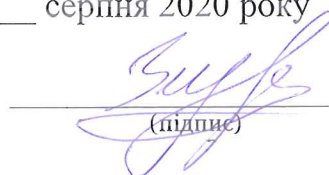

(підпис)

(Перегуда Є.В.).
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності «Політологія»

Протокол №_1_ від _31_ серпня 2020 року

Голова НМКС

(підпис)

(В.Л. Згурська).
(прізвище та ініціали)

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики

_____ / А.М. Мамедов /

4 вересня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"СОЦІОЛОГІЯ МІСТА"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
052	052 «Політологія»
	назва спеціалізації
	«Політичний менеджмент»

Розробник(и):

Яхно О.О., к.політ.н.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права

протокол № 1 від 31 серпня 2020 року

завідувач кафедри _____

(підпис)

(Перегуда Є.В.).

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності «Політологія»

Протокол №_1_ від _31_ серпня 2020 року

Голова НМКС _____

(підпис)

(В.Л. Згурська).

(прізвище та ініціали)

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2019-2020 рр.

шифр	Бакалавр ОПП	Форма навчання: денна										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			аудиторних											
			Всього	Разом	у тому числі			КП	КР	РГ	СР			
Л	Лр	Пз												
052	«Політологія» («Політичний менеджмент»)	3,5	105	64	32		32			1	41	Ісп.	3	

шифр	Бакалавр ОПП	Форма навчання: заочна										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			аудиторних											
			Всього	Разом	у тому числі			КП	КР	РГ	Ср			
Л	Лр	Пз												
052	«Політологія» («Політичний менеджмент»)	3	90	18	6		12		1		72	Ісп.	3	

Анотація

Дисципліна «Соціологія міста» є складовою формування фахівця з політичного менеджменту на першому рівні вищої освіти (бакалавра). Основними методами навчання є лекції, практичні заняття, виконання індивідуального завдання, яке має показати ступінь практичного опрацювання засвоєного матеріалу. Кінцевою формою контролю є залік.

Силабус містить витяг з навчального плану, що стосується дисципліни, мету вивчення, компетентності, які має здобути студент, програмні результати навчання, дані щодо керівника курсу, зміст курсу, структурований за модулями, тематику практичних занять, методи контролю та оцінювання знань студентів, шкалу оцінювання знань, вмінь студента, список питань підсумкового контролю, список навчально-методичного забезпечення літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуального завдання. Усі позиції зі списку розміщено на Освітньому сайті КНУБА за адресою <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2592> або за цією адресою містяться посилання на ці джерела та літературу, розміщену в інтернеті. Також силабус містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

Соціологія міста – це галузь наукових знань, що має міждисциплінарний характер і розвивається на межі урбаністики та соціології. Об'єктом її дослідження є місто як елемент цілісної системи соціально-просторової організації суспільства і тип поселення.

Метою курсу є розкриття комунікативного аспекту урбанізаційних процесів в світі та в Україні як ілюстрації соціальної диференціації і нерівності в містах, ефективності управління, джерела соціальних конфліктів. Розглядаються структурні та функціональні аспекти взаємодії в міському середовищі.

В курсі "Соціологія міста" розкривається зміст ключових понять та концептуальних підходів, на яких базується вивчення соціальних проблем міського середовища, теоретичні напрямки в світовій науці, загальні методи для системного аналізу соціальних проблем урбаністичних процесів. Велике значення приділяється розгляду класичних традицій вивчення міста як соціально-просторового феномену в історії соціально-економічної, політичної, правової думки. Силабус має дати студентам початкові знання про основні аспекти та тенденції еволюції міста як соціально-поселенської системи: зміни характеру та природи соціальних відносин, структури та середовища організаційно-інституціональної системи, економічної, природно-екологічної та соціально-демографічної підсистем.

Соціологія міста – це галузь соціології, що вивчає закономірності виникнення, функціонування і розвитку міської соціально-територіальної спільноти, її соціально-економічну природу, структуру відтворення та спосіб життя. Це має також прикладне значення: моделювання міста, соціальне проектування розвитку міста, соціальне прогнозування розвитку міста, критерії оцінки дій міської влади тощо.

**Компетенції студентів, що формуються
в результаті засвоєння дисципліни**

Код	Зміст	Результати навчання
Спеціальні (фахові) компетентності. Загально-професійні		
ЗК06. ЗК07	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ПРН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності. ПРН06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності ПРН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. ПРН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні. ПРН14. Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.
СК03.	Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	
СК06	Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.	

Керівник курсу

Яхно Олексій Олександрович

Науковий ступінь: кандидат політичних наук

Посада: доцент кафедри політичних наук і права

Ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА

Профіль на сайті КНУБА: http://www.knuba.edu.ua/?page_id=47977.

Контакти: (044)261-55-66; (097) 412-24-16; yakhno.oo@knuba.edu.ua; oleksii.yakhno@gmail.com

Зміст навчальної дисципліни Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретико-методологічні засади дослідження міста Змістовний модуль 1. Соціологія міста як наука

Тема 1. Соціологія міста як галузь соціологічного знання (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Об'єкт і предмет соціології міста.
2. Основна проблематика досліджень міста.
3. Методологічні проблеми визначення об'єкта і вивчення міста.
4. Проблеми визначення міста. Системні, традиційні та інші визначення.
5. Місто як предметно–територіальна форма соціокультурної інтеграції.

Контрольні завдання

1. Визначте об'єкт і предмет соціології міста.
2. Виокремліть загальні методологічні проблеми визначення і вивчення міста.
3. Назвіть загальні та виділіть особливі риси соціології міста як галузі соціологічного знання.
4. Дайте визначення міста як предметно–територіальної форми соціокультурної інтеграції.

Література

1. Навроцкий Б.А., Седова Н.Н. Социология города как научная дисциплина: предметное поле, функциональные связи и методы // Социология города. 2017. №2. URL: https://vgasu.ru/upload/files/science/sg_2017_02.pdf
2. Соціологія міста: навчальний посібник / [Л.В. Малес, В.В. Серета, М.О.Соболевська, Ю.Г.Сорока та ін.]; за заг. ред. О.К. Міхеєвої, Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. 463 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/r329.pdf>

Тема 2. Місто як об'єкт комплексного вивчення (Лекції – 2 год.;
Практичні заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Поняття міста. Місто як об'єкт аналізу та спосіб освоєння простору.
2. Урбаністика як наука про місто і містобудування та її етапи.
3. Типологія міст. Критерії типологізації міст.
4. Класичні теорії в соціології міста. Ознаки і сутнісні критерії міста у М. Вебера.
5. Нова форма взаємодії в місті за Г. Зіммелем. Спільнота і суспільство Ф. Тьоніса.
6. Чиказька школа: особливості формування і роль в соціології.

Контрольні завдання

1. Дайте визначення і розкрийте етимологічний зміст поняття міста.
2. Простежте розвиток і етапи становлення урбаністики.
3. Визначте ознаки і критерії міста у М. Вебера.
4. Розкрийте зміст форми людської взаємодії в місті у відповідності до концепції Г. Зімеля.

Література

1. Вагин В.В. Городская социология: Уч. пособие для муниципал. управляющих. М, МОНФ, 2000. – 169 с. URL: http://www.vasilieva.narod.ru/mu/stat_rab/books/mpsf/index-5.html
2. Киселев, И. Ю. Социология города: учебное пособие / И. Ю. Киселев, Л. Д. Руденко; Яросл. гос. ун-т им. П. Г. Демидова. – Ярославль : ЯрГУ, 2012. – 120 с. URL: <http://www.lib.uniyar.ac.ru/edocs/iuni/20110610.pdf>
3. Соболева Н.П. 11. Геоурбанистика: учебное пособие / Н.П. Соболева, Ю.Л. Замятина, Н.В. Барановская, Л.В. Жорняк; Томский политехнический университет. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета. 2012. – 301 с. URL: http://portal.tpu.ru/files/departments/publish/IPR_Soboleva_Zamjatina_Baranovskaja_Gornjak.pdf

Тема 3. Історичний екскурс в соціологію міста. (Лекції – 4 год.;
Практичні заняття – 4 год.)

План практичного заняття

1. Періодизація історії міст. Впливи історичного розвитку на розвиток міст.
2. Процеси урбанізації в країнах прадавнього світу (Вавілон, Рим).
3. Античні міста основні ознаки. Поліс як місто, держава і осередок цивілізації.
4. Середньовічне місто: визначення та ознаки. Релігійна ментальність і її вплив на тенденції в будівництві.

5. Зростання міст в епоху промислової революції і поширення ринкових відносин.
6. Урбанізація в Новий та Новітній час.
7. Становлення феномену сучасного міста.

Контрольні завдання

1. Назвіть і охарактеризуйте основні періоди історії міст
2. Простежте розвиток і відзначте етапи формування міст в прадавньому світі.
3. Дайте визначення і назвіть основні ознаки античного міста.
4. Обґрунтуйте сутність і вплив релігійної ментальності на тенденції виникнення міст і особливостей міського будівництва в епоху Середньовіччя..
5. Визначте особливості зростання міст в Новітній час.

Література

1. Вебер М. Город // М. Вебер. Избранное. Образ общества. М., 1994. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/vebobr/index.php
2. Соціологія міста: навчальний посібник / [Л.В. Малес, В.В. Середа, М.О.Соболевська, Ю.Г.Сорока та ін.]; за заг. ред. О.К. Міхеєвої, Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. 463 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/r329.pdf>

Змістовий модуль 2. Місто як об'єкт міждисциплінарного вивчення

Тема 4. Місто як соціально-просторовий феномен (Лекції – 4 год.;
Практичні заняття – 4 год.)

План практичного заняття

1. Поняття розселення як освоєння простору і заселення території. Формування міського соціуму.
2. Соціально-демографічні виміри міста. Репродуктивне відтворення та міграційні процеси.
3. Урбанізація та агломерації. Основи створення сучасних агломерацій та мегаполісів.
4. Міське населення: особливості розселення. Соціокультурний простір міста. Соціальна інфраструктура: проблеми удосконалення і розвитку.
5. Соціальна стратифікація міста. Особливості стратифікації міста.
6. Соціокультурна гетерогенність міст і формування і співіснування міських субкультур.
7. Соціальна мобільність та маргінальні прошарки міських мешканців

Контрольні завдання

1. Дайте визначення поняття розселення як освоєння простору.
2. Визначте основні риси репродуктивних та міграційних процесів.
3. Назвіть особливості утворення агломерацій та мегаполісів в сучасних умовах.
4. Розкрийте зміст поняття соціальної стратифікації міста.
5. Дайте визначення поняттям «соціальна мобільність» та «маргінальність»

Література

1. Киселев, И. Ю. Социология города: учебное пособие / И. Ю. Киселев, Л. Д. Руденко; Яросл. гос. ун-т им. П. Г. Демидова. – Ярославль : ЯрГУ, 2012. – 120 с. URL: <http://www.lib.uniya.ac.ru/edocs/iuni/20110610.pdf>
2. Трубина Е. Город в теории: опыты осмысления пространства. М.: Новое литературное обозрение, 2013. URL: <https://www.academia.edu/7742218>
3. Филиппов А. Ф. Социология пространства: общий замысел и классическая разработка проблемы. Логос. 2000. № 2 (23) - http://www.ruthenia.ru/logos/number/2000_2/09.html

Тема 5. Соціально-територіальна структура міського суспільства
(Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Аналіз форми розселення, середовища функціонування і розвитку специфічної соціально-територіальної спільноти людей.
2. Місто і село як парний елемент дихотомії суспільства. Аналіз взаємозв'язку соціально-класової структури і поселенської мережі.
3. Концепція структури міста та міського простору. Моделі міст: концентрична модель Р. Парка – Е. Берджесса. Секторна модель Г. Хойта, багатоядерна модель Ч. Гарріса – Е. Ульмана.
4. «Клаптикова ковдра»: характеристики і етнографічні описи на мікрорівні. Формування соціально-професійної структури міста.
5. Поняття зонування міст. Загальна карта міста. модель концентричних зон.
6. Районування міст і визначення районів проживання населення.
7. Модель Кристаллера – ранги місць виробництва і споживання.

Контрольні завдання

1. Розкрийте складові соціально-територіальної структури міста.
2. Виокремте загальні та особливі риси, що характеризують місто і село.
3. Проаналізуйте взаємозв'язки соціально-класової структури і поселенської мережі.
4. Назвіть загальні та виділіть особливі риси модель Р. Парка – Е. Берджесса та секторної моделі Г. Хойта.
5. Дайте загальну характеристику моделі Кристаллера.

Література

1. Посацький Б.С. Основи урбаністики: Навч. посібн. 2-е вид. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2001. - 244 с.
2. Соціологія міста: навчальний посібник / [Л.В. Малес, В.В. Серeda, М.О.Соболевська, Ю.Г.Сорока та ін.]; за заг. ред. О.К. Міхеєвої, Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. 463 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/r329.pdf>

Тема 6. Місто в умовах глобалізації (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Урбанізація як глобально-історичний процес. Поняття глобального міста. Глобальне місто і теорія глобального села М. Маклюена.
2. Концепт «розумного» міста. Підходи до вивчення концепції «розумного міста».
3. Дослідження «розумного міста». Концепція «розумного міста» та ідеї А. Лефевра.
4. Роль містянина в процесі розвитку і впровадження технологій «розумного міста».
5. Теорія цифрової нерівності. Міста як наукові та освітні центри.

Контрольні завдання

1. Розкрийте зміст понять «глобальний», «глобалізація», «глобальне місто».
2. Дайте визначення поняттю «розумного» міста.
3. Опишіть міста як наукові та освітні центри сучасного глобального простору.
4. Дайте загальну характеристику теорії глобального села М. Маклюена.
5. Співставте поняття «глобального села» та «глобального міста».

Література

1. Вагин В.В. Городская социология: Уч. пособие для муниципал. управляющих. М, МОНФ, 2000. – 169 с. URL: http://www.vasilieva.narod.ru/mu/stat_rab/books/mpsf/index-5.html
2. Вирт Л. Урбанизм как образ жизни / Вирт. Л. Избранные работы по социологии. Сборник переводов / РАН ИНИОН. Центр социальных научно-информационных исследований. Отдел социологии и социальной психологии. Пер. с англ. Николаев В.Г.; Отв. ред. Гирко Л.В. М.: ИНИОН, 2005. URL: <http://inion.ru/ru/publishing/publications/izbrannye-raboty-po-sotsiologii/>

Модуль 2. Символіко-семантичні виміри міста як соціокультурного феномену. Образ міста, способи міського життя.

Змістовний модуль 3. Символіко-семантичні виміри міста

Тема 7. Місто як екосистема. (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Розвиток екологічної думки в містобудуванні. Проблеми екології міського середовища.
2. Екологічні проблеми міст і міських агломерацій.
3. Виробництво, промисловість та стан середовища.
4. Проблеми нерівномірності забудови, витрат часу, транспортної доступності та «корок».
5. Питання замкненості, ізольованості, відчуженості, анонімності в містах.
6. Екологічна інфраструктура міста. Програма екологічної діяльності.

Контрольні завдання

1. Охарактеризуйте основні екологічні проблеми міст і міських агломерацій.
2. Опишіть загальні риси розвитку екологічної думки в містобудуванні.
3. Назвіть основні риси проблем забудови.
4. Проаналізуйте і назвіть основні складові та причини виникнення транспортних «корок» в містах та передмістях великих міст.

Література

1. Василенко І.А., Півоваров О.А., Трус І.М., Іванченко А.В. Урбоекологія / І.А. Василенко, О.А. Півоваров, І.М. Трус, А.В. Іванченко – Дніпро: Акцент ПП, 2017. – 309 с. URL: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/WWW/practic/5-7-byk.pdf>
2. Соболева Н.П. 11. Геоурбаністика: учебное пособие / Н.П. Соболева, Ю.Л. Замятина, Н.В. Барановская, Л.В. Жорняк; Томский политехнический университет. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета. 2012. – 301 с. URL: http://portal.tpu.ru/files/departments/publish/IPR_Soboleva_Zamjatina_Baranovskaja_Gornjak.pdf

Тема 8. Образ міста. Формування іміджу міста. (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Сприйняття міста. Поняття образу міста. Теорія К. Лінча про образ міста.
2. Теорія Л. Мамфорда і образ «машини». Критичний аналіз Мамфорда.
3. Місто-сад Е. Говарда і причини популярності і нереалізованості моделі.
4. Престижність і провінційність та вплив думок і настроїв про імідж міста.
5. Викривлення в сприйнятті міського простору та їх інтерпретація.

Контрольні завдання

1. Дайте визначення поняття " образу міста ".

2. Визначте основні ідеї теорії Л. Мамфорда.
3. Розкрийте зміст понять престижності міста та місця проживання в місті.
4. Охарактеризуйте феномен провінційності та її соціальний вплив на імідж міста.

Література

1. Линч К. Образ города. М, Стройиздат, 1982. URL: https://www.studmed.ru/linch-k-obraz-goroda_0ecsec940073.html
2. Стрельникова А. Социология города: пространственные практики и жизненные траектории. М.: Тривант, 2012. URL: http://present-past.ru/dir/wp-content/uploads/2018/12/Sociologiya_goroda_Strelnikova.pdf

Тема 9. Символічні і семантичні виміри міського середовища (Лекції – 4 год.; Практичні заняття – 4 год.)

План практичного заняття

1. Семантика і семіотика міського простору: проблема меж та їх інтерпретації.
2. Семантична структура міського простору Менталітет містян і ментальні мапи.
3. Місто як символічна реальність та знаковий простір. Знаковість міста і міських просторів.
4. Топоніміка міста: історичні та сучасні найменування та міське життя городян.
5. Специфіка спілкування в міському середовищі
6. Постмодерністські концепції в аналізі міського простору та їх критика.

Контрольні завдання

1. Встановіть ознаки і основні риси міста як символічної реальності.
2. Визначте основні риси міста як знакового простору, охарактеризуйте поняття знаковості міста загалом та знакових місць у місті.
3. Виокремте загальні риси, що характеризують міський менталітет..
4. Визначте основні складові семантичної структури міського простору.
5. Назвіть загальні та виділіть особливі риси топоніміки міста.

Література

1. Соціологія міста: навчальний посібник / [Л.В. Малес, В.В. Серета, М.О.Соболевська, Ю.Г.Сорока та ін.]; за заг. ред. О.К. Міхеєвої, Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. 463 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/r329.pdf>
2. Стрельникова А. Социология города: пространственные практики и жизненные траектории. М.: Тривант, 2012. URL: http://present-past.ru/dir/wp-content/uploads/2018/12/Sociologiya_goroda_Strelnikova.pdf

Змістовний модуль 4. Управління містом

Тема 10. Способи міського життя: побут, робота, дозвілля (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Соціально-функціональні зони і зони публічного і приватного буття в місті.
2. Побут та соціальний захист міських мешканців.
3. Феномен міського способу життя та його різноманітність. Вимірювання якості життя в місті.
4. Стереотипізація міського способу життя.
5. Динамічні процеси міського життя. Рутини і зміни міського життя.
6. Характеристики різноманітності трудової діяльності населення міста.
7. Феномен дозвілля в місті як локусі можливостей проведення вільного часу.

Контрольні завдання

1. Дайте визначення функціональної зони і зон публічного та приватного життя
2. Визначте основні принципи і складові соціального захисту міських мешканців.
3. Назвіть загальні та виділіть основні ознаки рутини міського життя.
4. Визначте основні характеристики феномену дозвілля в місті.

Література

1. Алексеев А.И. Зубаревич Н.В. Кризис урбанизации: формирование нового образа жизни // Проблемы прогнозирования. 2000, № 4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/krizis-urbanizatsii-formirovanie-novogo-obraza-zhizni>
2. Микроурбанизм. Город в деталях [Текст]: сборник статей / Центр независимых социол. исслед., Ин-т гуманитар. ист.-теорет. исслед. Высш. шк. экономики; под отв. ред. О. Бредниковой, О. Запорожец. Москва: Новое литературное обозрение, 2014. URL: <https://www.hse.ru/data/2015/03/21/1323410336/%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D1%80%D0%BE%D1%83%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%BC.pdf>

Тема 11. Управління розвитком міського соціуму та соціальне проектування в містах (Лекції – 4 год.; Практичні заняття – 4 год.)

План практичного заняття

1. Управління територіями, соціальні відносини, конфлікти та політичні процеси в містах.
2. Автономне судочинство і закони міст, форми асоціацій, гільдій і цехів.

3. Інститут церкви в містах в контексті формування міської культури.
4. Ринок як спосіб самоорганізації містян.
5. Методи соціокультурного проектування розвитку міст та сучасного менеджменту в містобудівництві.

Контрольні завдання

1. Виокремте загальні та особливі риси, що характеризують зв'язок соціальних відносин та політичних процесів в містах.
2. Визначте основні складові та стадії процесу управління містом та територіями міста.
3. Назвіть загальні риси інституту церкви в містах в контексті формування міської культури.
4. Дайте визначення корпоративного проектування і регулювання розвитку міст.

Література

1. Управління сучасним містом: підручник / за ред. В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. - К. : НАДУ, 2008. - 632 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/e584df29-2e7c-41a4-a1f6-85d1eed4aa88.pdf
2. Ключніченко Є. Управління містом: Навч. посібник. К.: КНУБА, 2003. 260 с.
3. Проектирование социальных изменений в городской среде : [учеб. пособие] / Г. Б. Кораблева, С. Е. Вершинин, Н. Л. Антонова, С. Б. Абрамова, М. Н. Вандышев, О. В. Нотман, А. Н. Новгородцева, А. Ю. Кузнецов, О. И. Пименова ; под общ. ред. Г. Б. Кораблевой ; М-во образования и науки Рос. Федерации, Урал. федер. ун-т. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2016. — 128 с. URL: https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/40681/1/978-5-7996-1670-0_2016.pdf

Тема 12. Тенденції і напрями розвитку міст в Україні (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

План практичного заняття

1. Соціальне картографування міст України.
2. Способи просторової організації і урбанізація.
3. Розвиток українських міст в Австро-Угорській, Російській імперіях та СРСР: історія і сучасність.
4. Якість життя в українських містах і динаміка населення.
5. Нерівність в просторі українських міст.
6. Соціокультурна динаміка українських міст.
7. Перспективи і проблеми розвитку міського середовища в Україні.

Контрольні завдання

1. Визначте основні способи просторової організації і урбанізація України.
2. Назвіть загальні риси та етапи історії розвитку міст в Україні.
3. Вкажіть характерні риси виникнення і розвитку міст в Західній і Центральній Україні.
4. Охарактеризуйте особливості процесу розвитку міст Півдня і Сходу України.
5. Дайте визначення поняття «якість життя» в українських містах.
6. Назвіть основні індикатори і способи вимірювання якості життя у містах.

Література

1. Досвід та перспективи розвитку міст України. Ландшафтне планування. Збірник наукових праць. – Вип. 34 / Відповідальний редактор Ю.М. Палеха. – К.: ДП УДНДІПМ «ДІПРОМІСТО» імені Ю.М. Білоконя, 2020. – 128 с. URL: http://dipromisto.gov.ua/files/Publications/zbirnyk_34.pdf
2. Соціологія міста: навчальний посібник / [Л.В. Малес, В.В. Серета, М.О.Соболевська, Ю.Г.Сорока та ін.]; за заг. ред. О.К. Міхеєвої, Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. 463 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/r329.pdf>

Вимоги до виконання індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цьому виданні, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри політичних наук і права.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за

2 тижні до закінчення навчального семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення навчального семестру. Викладач має право вимагати від студента доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Тематика індивідуальних завдань (контрольних робіт)

1. Історичний екскурс в соціологію міста. Ретроспектива уявлень про місто.
2. Соціально-територіальна структура суспільства
3. Місто як соціально-просторовий феномен. Урбанізація та міські агломерації
4. Соціально-демографічна підсистема міста
5. Формування міського соціуму: історичний та культурний виміри.
6. Соціальна мобільність та маргінальні прошарки міських мешканців
7. Соціально-економічний підкомплекс міста: промисловість, власність, майно, фінанси, трудові ресурси
8. Управління розвитком міського соціуму та соціальне проектування в містах.
9. Умови та рівні життя в місті, побут та соціальний захист міських жителів
10. Міста як наукові та освітні центри.
11. Екологічні проблеми міст. Екологізація міського середовища.
12. Л. Вірт, його поняття гетто и канонічне визначення міста.
13. Соціальний підкомплекс міста: житлово-комунальне господарство, благоустрій, торгівля.
14. Соціальні відносини, соціальні конфлікти та політичні процеси в містах.
15. Ознаки і сутнісні критерії міста у М. Вебера.
16. Репродуктивне відтворення та міграційні процеси: соціально-демографічний вимір.
17. Соціологія міста як галузь соціологічного знання.
18. Історичні та сучасні найменування та міське життя городян.
19. Історичні та сучасні найменування та міське життя
20. Теоретичні моделі Льюїса і фон Тюнена.
21. Соціокультурний потенціал, інформзабезпечення міського середовища
22. Семантика міського простору.
23. Публічні та приватні порядки повсякдення в місті.
24. Секторна модель Г. Хойта.
25. Теорії міської структури та основи теорій розміщення міст
26. Семіотика міста і міських об'єктів.
27. Проблеми екології міського середовища.
28. Урбаністика як наука про місто і містобудування. .
29. Моделі міст в концентричній моделі Р. Парка – Е. Берджесса.
30. Уявлення про максимальний і оптимальний розміри міста.
31. Багатоядерна модель Ч. Гарріса – Е. Ульмана.
32. Уклад життя та рівні міського життя.

33. Храмові і церковні будівлі в контексті функціонування міської культури.
34. Менталітет мешканців міста і особливості міського способу життя.
35. Демографічні переходи і стадії урбанізації.
36. Модель Кристаллера про ранги місць виробництва та споживання
37. Місто як локус можливостей проведення вільного часу.
38. Теорія образу міста К. Лінча та ідеальної форми в містобудуванні.
39. Соціокультурна динаміка українських міст.
40. Субурбанізація, дезурбанізація в різних агломераціях.
41. Образ машини в урбаністичній моделі Л. Мамфорда.
42. Стереотипи про місто та інші усталені форми сприйняття міського життя.
43. Обґрунтування моделі Алонсо і критика моделі концентричних зон.
44. Глобальне місто і теорія глобального села М. Маклюена.
45. Підходи до вивчення концепції «розумного міста».
46. Буденність, рутини і зміни міського життя.
47. Соціальні відносини, конфлікти та політичні процеси в містах.
48. Проблеми формування і співіснування міських субкультур.
49. Етапи розвитку урбаністики і сучасний стан.
50. Методи розвитку міст і містобудування та сучасного менеджменту в містобудівництві.

Методи контролю та оцінювання знань студентів

Система оцінювання знань студентів включає поточний, модульний та семестровий контроль знань.

Поточний і модульний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, захисту індивідуальних завдань та тестового опитування.

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються студенту за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом заліку з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
74-81	C	
64-73	D	Задовільно
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного

		складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю іспит

Поточне оцінювання				Індивідуальне завдання	Іспит	Сума балів
M1		M2				
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4			
15	15	15	15	20	20	100

Питання модульного та підсумкового контролю

1. Об'єкт і предмет соціології міста.
2. Основна проблематика досліджень міста.
3. Методологічні проблеми визначення об'єкта і вивчення міста.
4. Проблеми визначення міста. Системні, традиційні визначення.
5. Поняття міста. Місто як об'єкт аналізу та спосіб освоєння простору.
6. Урбаністика як наука про місто і містобудування та її етапи.
7. Типологія міст. Критерії типологізації міст.
8. Ознаки і сутнісні критерії міста у М. Вебера.
9. Місто - нова форма людської взаємодії за Г. Зіммелем.
10. Чикагська школа: особливості формування і роль в соціології.
11. Спільнота і суспільство в місті Ф. Тьонніса.
12. Процеси урбанізації в країнах прадавнього світу (Вавілон, Рим).
13. Античні міста. Поліс як місто, держава і осередок цивілізації.
14. Середньовічне місто: визначення та ознаки.
15. Зростання міст в епоху розвитку промислової революції.
16. Урбанізація в Новітній час. Становлення сучасного міста.
17. Поняття розселення як освоєння простору і заселення території.
18. Репродуктивне відтворення та міграційні процеси.
19. Урбанізація, міські агломерації та мегаполіси.
20. Міське населення: особливості розселення.
21. Соціальна інфраструктура міста: проблеми удосконалення і розвитку.
22. Соціальна стратифікація міста. Особливості стратифікації міста.
23. Проблеми формування і співіснування міських субкультур.
24. Соціальна мобільність та маргінальні прошарки міських мешканців
25. Місто і село як парний елемент дихотомії суспільства.
26. Взаємозв'язок соціально-класової структури і поселенської мережі.
27. Структура міста та міського простору.
28. Моделі міст: концентрична модель Р. Парка – Е. Берджесса.
29. Районування міст і визначення районів проживання населення.
30. Секторна модель Г. Хойта,

31. Концепт «розумного» міста. Підходи до вивчення «розумного міста».
32. Багатоядерна модель Ч. Гарріса – Е. Ульмана.
33. Проблеми екології міського середовища.
34. Модель Кристаллера – ранги місць виробництва і споживання.
35. Глобальне місто і теорія глобального села М. Маклюєна.
36. Міста як наукові та освітні центри.
37. Проблеми забудови, транспортної доступності та «корок».
38. Урбанізація як глобально-історичний процес.
39. Проблеми замкненості, ізольованості, відчуженості в містах.
40. Екологічні проблеми міст і міських агломерацій.
41. Теорія К. Лінча про образ міста та ментальні мапи.
42. Семантична структура міського простору.
43. Виробництво, промисловість та стан середовища.
44. Специфіка спілкування в міському середовищі
45. Місто як символічна реальність та знаковий простір.
46. Екологічна інфраструктура міста. Вимірювання якості життя в місті.
47. Сприйняття міста. Поняття образу та іміджу міста.
48. Теорія Л. Мамфорда. Образ і міф машини.
49. Інститут церкви в містах в контексті формування міської культури.
50. Місто-сад Е. Говарда, причини популярності і нереалізованості.
51. Престижність і провінційність та вплив думок про імідж міста.
52. Зони публічного і приватного буття в місті.
53. Семантика і семіотика міського простору: проблема інтерпретації.
54. Топоніміка міста: історичні, сучасні найменування та міське життя.
55. Стереотипи міського способу життя. Рутини і зміни міського життя.
56. Нерівність в просторі і якість життя українських міст.
57. Управління територіями, соціально-політичні процеси в містах.
58. Феномен дозвілля в місті і можливості проведення вільного часу.
59. Історія розвитку міст в Україні. Динаміка населення.
60. Перспективи і проблеми розвитку міського середовища в Україні.

Примітки.

1. Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу щотижнево у понеділок о 15:20 в ауд. 425 Центрального корпусу КНУБА. Якщо заняття з дисципліни проводить інший викладач, графік консультаційних занять доводиться ним до студентів на початку вивчення дисципліни.

2. Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

5. Студент, який не здав та/або не захистив індивідуальне завдання, не допускається до складання заліку.

6. Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких

доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

Політика щодо академічної доброчесності

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Політика щодо відвідування

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.

2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методичне забезпечення дисципліни

Яхно О.О. Соціологія міста. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів спеціальностей «Право» та «Будівництво та цивільна інженерія» (ОПП «Міське будівництво та господарство») Київ-Тернопіль: КНУБА, «Бескиди», 2020. 38 с.

Соціологія міста: навчальний посібник / [Л.В. Малес, В.В. Серета, М.О.Соболевська, Ю.Г.Сорока та ін.]; за заг. ред. О.К. Міхеєвої, Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. 463 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/r329.pdf>

Управління сучасним містом: підручник / за ред. В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. - К. : НАДУ, 2008. - 632 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/e584df29-2e7c-41a4-a1f6-85d1eed4aa88.pdf

Література

1. Алексеев А.И. Зубаревич Н.В. Кризис урбанизации: формирование нового

- образа жизни // Проблемы прогнозирования. 2000, № 4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/krizis-urbanizatsii-formirovanie-novogo-obraza-zhizni>
2. Вагин В.В. Городская социология: Уч. пособие для муниципал. управляющих. М, МОНФ, 2000. – 169 с. URL: http://www.vasilieva.narod.ru/mu/stat_rab/books/mpsf/index-5.html
 3. Василенко І.А., Півоваров О.А., Трус І.М., Іванченко А.В. Урбоекотолія / І.А. Василенко, О.А. Півоваров, І.М. Трус, А.В. Іванченко – Дніпро: Акцент ПП, 2017. – 309 с. URL: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/WWW/practic/5-7-byk.pdf>
 4. Вебер М. Город // М.Вебер. Избранное. Образ общества. М., 1994. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/vebobr/index.php
 5. Вирт Л. Урбанізм як образ життя / Вирт. Л. Избранные работы по социологии. Сборник переводов / РАН ИНИОН. Центр социальных научно-информационных исследований. Отдел социологии и социальной психологии. Пер. с англ. Николаев В.Г.; Отв. ред. Гирко Л.В. М.: ИНИОН, 2005. URL: <http://inion.ru/ru/publishing/publications/izbrannye-raboty-po-sotsiologii/>
 6. Досвід та перспективи розвитку міст України. Ландшафтне планування. Збірник наукових праць. – Вип. 34 / Відповідальний редактор Ю.М. Палеха. – К.: ДП УДНДІПМ «ДІПРОМІСТО» імені Ю.М. Білоконя, 2020. – 128 с. URL: http://dipromisto.gov.ua/files/Publications/zbirnyk_34.pdf
 7. Киселев, И. Ю. Социология города: учебное пособие / И. Ю. Киселев, Л. Д. Руденко; Яросл. гос. ун-т им. П. Г. Демидова. – Ярославль : ЯрГУ, 2012. – 120 с. URL: <http://www.lib.uni Yar.ac.ru/edocs/iuni/20110610.pdf>
 8. Ключніченко Є. Управління містом: Навч. посібник. К.: КНУБА, 2003. 260 с.
 9. Линч К. Образ города. М, Стройиздат, 1982. URL: https://www.studmed.ru/linch-k-obraz-goroda_0ec940073.html
 10. Микроурбанизм. Город в деталях [Текст]: сборник статей / Центр независимых социол. исслед., Ин-т гуманитар. ист.-теорет. исслед. Высш. шк. экономики; под отв. ред. О. Бредниковой, О. Запорожец. Москва: Новое литературное обозрение, 2014. URL: <https://www.hse.ru/data/2015/03/21/1323410336/%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D1%80%D0%BE%D1%83%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%BC.pdf>
 11. Навроцкий Б.А., Седова Н.Н. Социология города как научная дисциплина: предметное поле, функциональные связи и методы // Социология города. 2017. №2. URL: https://vgasu.ru/upload/files/science/sg_2017_02.pdf
 12. Посацький Б.С. Основи урбаністики: Навч. посібн. 2-е вид. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2001. - 244 с.
 13. Проектирование социальных изменений в городской среде : [учеб. пособие] / Г. Б. Кораблева, С. Е. Вершинин, Н. Л. Антонова, С. Б. Абрамова, М. Н. Вандышев, О. В. Нотман, А. Н. Новгородцева, А. Ю. Кузнецов, О. И. Пименова ; под общ. ред. Г. Б. Кораблевой ; М-во образования и науки Рос. Федерации, Урал. федер. ун-т. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та,

2016. — 128 с. URL: https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/40681/1/978-5-7996-1670-0_2016.pdf
14. Соболева Н.П. 11. Геоурбанистика: учебное пособие / Н.П. Соболева, Ю.Л. Замятина, Н.В. Барановская, Л.В. Жорняк; Томский политехнический университет. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2012. – 301 с. URL: http://portal.tpu.ru/files/departments/publish/IPR_Soboleva_Zamjatina_Baranovskaja_Gornjak.pdf
15. Стрельникова А. Социология города: пространственные практики и жизненные траектории. М.: Тривант, 2012. URL: http://present-past.ru/dir/wp-content/uploads/2018/12/Sociologiya_goroda_Strelnikova.pdf
16. Трубина Е. Город в теории: опыты осмысления пространства. М.: Новое литературное обозрение, 2013. URL: <https://www.academia.edu/7742218>
17. Филиппов А. Ф. Социология пространства: общий замысел и классическая разработка проблемы. Логос. 2000. № 2 (23) - http://www.ruthenia.ru/logos/number/2000_2/09.html

Інформаційні ресурси

<http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2588> – сторінка дисципліни «Соціологія міста» на Освітньому сайті КНУБА